

Артър Конан Дойл

Пъстрата лента

Като разглеждам записаните от мене многобройни приключения, които съм наблюдавал през последните осем години, докато изучавах методите на Шерлок Холмс, аз намирам между тях много трагични, няколко комични, и при това странни, но нито едно банално. Защото той се занимаваше със своята работа от любов към изкуството, а не за пари и затова се отказваше от изследвания, в които нямаше нищо особено, нито дори фантастично. От всичките записани случаи едва ли не най-интересна е историята с Ройлотовци от Сток Морен. Това се случи в първите дни на нашето познанство, когато бях още ерген и живеехме заедно на Бейкър Стрийт. Аз бих описал и този случай по-рано, ако не бях обещал на една дама, че ще го пазя в тайна. Само нейната ранна смърт, преди три месеца, ме освободи от това задължение. И ето сега ще мога най-сетне да разясня и тази история, защото слуховете за смъртта на доктор Гримсби Ройлот представят работата по-ужасна, отколкото тя беше всъщност.

В едно прекрасно априлско утро през 1883 г., се събудих и видях Шерлок Холмс да стои облечен до леглото ми. Неволно се учудих – частът беше само седем и четвърт, а Холмс изобщо ставаше късно. Погледнах го с учудване, дори бях недоволен, защото не обичах да нарушавам привичките си.

– Съжалявам, че трябва да ви събудя, Уотсън – каза Холмс, – но на това сме осъдени всички днес. Събудиха госпожа Хедсън, тя мен, а аз вас.

– Какво се е случило? Пожар ли?

– Не, клиент. Дошла е някаква жена, много е разтревожена и непременно иска да ме види. Тя е в гостната. Нали знаете, че когато някоя млада жена ходи толкова рано из столицата и буди спящите, сигурно иска да съобщи нещо много важно. Ако работата излезе интересна, вие сигурно ще пожелаете да вземете участие в нея. Затова се реших да ви събудя.

– Благодаря ви, приятелю. Би било жалко да пропусна някой интересен случай.

Нищо не ми доставяше такова удоволствие, както възможността да наблюдавам Холмс и да се възхищавам от неговите бързи изводи, винаги основани на логиката. Аз се облякох бързо и след няколко минути двамата влязохме в гостната. Жената, облечена с черни дрехи и с гъст воал, седеше до прозореца и като ни видя, стана от стола.

– Добро утро, госпожо – весело каза Холмс. – Аз съм Шерлок Холмс. Това е моят приятел доктор Уотсън. Можете да говорите пред него

така свободно, както и пред мен. А-ха, драго ми е, че госпожа Хедсън се е сетила да запали печката. Моля, седнете по-близо до огъня; ще поръчам да ви дадат чашка горещо кафе. Вие треперите.

– Аз треперя не от студ – тихо проговори жената, като сядаше до печката.

– А от какво?

– От страх и от ужас, господин Холмс.

При тези думи тя повдигна воала си и ние видяхме развълнувано бледо лице с неспокойни изплашени очи като на животно, преследвано от ловци. По лице и по фигура тя изглеждаше на тридесет години, но косите ѝ бяха започнали да побеляват, а тя самата беше уморена и изтощена. Холмс я изгледа със своя пронизващ поглед.

– Не бойте се – каза той, като се наведе към нея и погали ръката ѝ. – Ще оправим цялата работа, уверен съм в това. Пристигнали сте с утринния влак?

– Нима ме познавате?

– Не, но виждам в лявата ви ръкавица билет за връщане. Вие сте тръгнали рано и до гарата е трябвало да пътувате с каруца по неудобен път.

Госпожицата трепна и учудено погледна моя другар.

– В това няма нищо тайнствено – с усмивка продума той. – Върху левия ръкав на вашата блуза има около седем петна от кал. Петната са съвсем пресни. Човек може да се изцапа така само ако седи в каруца, и то от лявата страна на каруцаря.

– Имате право – каза жената. – Аз излязох от къщи преди шест часа, в Летерхед бях в шест и двадесет и се отправих с първия влак за Уотърлу. Господине, аз не мога повече да понасям това, ще полудея. Няма към кого да се обърна... Има един човек, който ме обича, но той, нещастният, нищо не може да направи за мене. Чувах за вас от госпожа Фаринтош, на която сте помогнали при тежка беда. Тя ми даде вашия адрес. О, господине! Не можете ли да ми помогнете или поне да влеете малко светлина в обкръжаващия ме гъст мрак? Сега не мога с нищо да ви възнаградя, но след месец-два ще се омъжа и тогава ще мога да разполагам със своето богатство, а вие ще видите, че няма да се покажа неблагодарна.

Холмс се приближи до писалищната маса, отвори я и извади оттам малка записна книжка.

– Фаринтош – каза той. – Ах, да, помня този случай. Ставаше въпрос за диадемата с опалите. Струва ми се, това беше, преди да се

запознаем с вас, Уотсън. А колкото до наградата, самата работа ми служи за награда; но вие можете да платите разходите ми, когато ви е удобно. А сега, моля ви, разкажете всичко, което може да послужи за изясняване на случая.

– Уви! – отвърна нашата посетителка. – Целият ужас на моето положение е в това, че страховете ми са толкова неопределени, а подозренията ми са основани на дреболии, които изглеждат нищожни за всички други. Дори този, от когото мога да очаквам помощ и съвет, гледа на това, което разказвам, като на женска фантазия. Той нищо не казва, но аз чета това в неговите успокоителни отговори и в погледа, с който ме гледа, когато разказвам. Но чувах, че вие, господин Холмс, умеете да надниквате дълбоко в душата на всеки зъл човек. Вие можете да ме посъветвате какво да правя сред обкръжаващите ме опасности.

– Аз съм цял внимание, госпожице.

– Името ми е Елън Стоунър. Живея с втория си баща, последен представител на едно от най-старите саксонски семейства в Англия – Ройлот от Сток Морен.

Холмс кимна с глава.

– Слушал съм това име – каза той.

– В минали времена Ройлотовци са били едни от най-богатите хора в Англия, именията им са се простирали на север до Бъркшир, а на запад до Хампшир. Но в миналия век четири поколения са водили безпътен живот, а през време на регентството семейството се разорило напълно благодарение на страстта към хазарта на един от неговите членове. Останали са само няколко акра земя и старата отпреди два века къща, заложена и презаложена. Последният собственик е водил там жалкия живот на беден аристократ; неговият син, моят втори баща, като видял необходимостта да премине към нови условия на живот, заел пари от един свой роднина, издържал докторски изпит и заминал за Калкута. Благодарение на своето изкуство и силата на характера си той добил там голяма практика. Веднъж в припадък на гняв, предизвикан от някаква кражба в къщата, той пребил до смърт своя слуга-гуземец и едва избегнал смъртното наказание за убийство. Трябвало дълго време да прекара в затвора. Той се върнал в Англия мрачен и разочарован човек. В Индия доктор Ройлот се бе оженил за майка ми, госпожа Суонъри, млада вдовица на генерал-майор от бенгалската артилерия; сестра ми Джулия и аз сме близначки. Бяхме едва на две години, когато майка ми се ожени втори път. Тя имаше доста голямо богатство – около хиляда фунта доход. Целият този доход приписа на доктор Ройлот, с условие че ще

получава лихвите му, докато ние живеем при него; в случай че някоя от нас се омъжи, той ще трябва да и дава всяка година известна сума. Майка ни умря скоро след нашето завръщане в Англия; тя загина преди осем години при железопътна катастрофа близо до Кру. Докторът се отказа от намерението да започне практика в Лондон и замина с нас в своето родово имение – Сток Морен. Парите, оставени от майка ни, стигаха за всички нужди и изглеждаше, че ще можем да живеем щастливо.

Но изведнъж моят баща страшно се промени. Вместо да се запознае със съседите, които на първо време бяха много доволни от завръщането на последния от Ройлотовците в неговото родово имение, той се затвори въщи и рядко излизаше, а и щом излезеше, веднага се скарваше с някого. Сприхавостта, станала вече мания, беше в характера на всички Ройлотовци, а у баща ми тя още повече се усили поради продължителното влияние на тропическия климат. Станаха много безобразни разпри, две от които завършиха със съд. Най-сетне той навяваше такъв ужас у селяните, че всички се разбягваха при неговата поява, защото беше човек със страшна сила и необузdana сприхавост. Миналата неделя той хвърли местния ковач от моста в реката и аз едва успях да потуша тази работа, като дадох парите, които имах тогава у себе си. Еднички негови приятели са скитниците цигани. Той им позволява да разпъват катуните си в неговата земя, понякога живее при тях в катуните и дори изчезва с тях по за няколко седмици. Много обича животните, които му изпращат от Индия. Сега при него има павиан и пантера, които ходят навсякъде и всяват страх у селяните, както и самият им господар. От моите думи можете да заключите, че не живеехме добре ние с Джулия. Слугите не искаха да остават дълго у нас и бяхме принудени да вършим всичко сами. Тя беше само на тридесет години, когато умря, но косите и бяха започнали да побеляват, както моите сега.

– Значи сестра ви е умряла?

– Да, тя умря преди две години. Именно за нейната смърт искам да поговоря с вас. Вие разбирате, че при тоя живот, който водехме, не ни се случваше да се срещаме с хора на нашите години и с нашето положение. Но ние имаме една леля, неомъжена, сестра на майка ми, Хонория Уестфайл, у която понякога ходехме на гости. Тя живее близо до Хароу. Джулия беше при нея преди две години на Коледа, запозна се там с един запасен морски офицер и се сгоди за него. Когато се върна, тя каза на баща ми за това; той не беше против нейното омъжване. Но две седмици преди сватбата се случи една ужасна случка, която ме лиши от моята единствена другарка.

Шерлок Холмс седеше на стола, облегнат назад и свел поглед. Сега той полуотвори очи и погледна посетителката.

– Моля ви, разкажете всичко подробно.

– Лесно ще направя това, понеже всичко, което стана в онова ужасно време, се запечата в паметта ми. Къщата, както ви казах вече, е много стара и само една част е годна за живеене. Спалните се намират на долния етаж, а останалите стаи – в средната част на зданието. Първата беше спалнята на Ройлот, втората – на сестра ми, а третата – моята. Тия стаи не са свързани, но вратите им водят в един и същ коридор. Ясно ли се изразявам?

– Напълно.

– Прозорците на всичките стаи гледат към една морава. През тая съдбовна нощ доктор Ройлот рано си отиде в стаята, но ние знаехме, че не си е легнал, понеже до нас достигаше миризмата на силен индийски тютюн, какъвто той обикновено пушеше. Сестра ми дойде при мене, поседя малко и поприказвахме за близката сватба. В единадесет часа тя стана и тръгна към вратата; но изведнъж се спря и ме попита:

– Елн, ти никога ли не чуваш нощно време свирене?

– Не – отвърнах аз.

– Не може да бъде, ти свириш насън, нали?

– Разбира се, че не. Защо питаш?

– Защото от няколко дена към три часа сутринта чувам тихо свиркане. Аз спя доста леко и се събуждам от това свиркане. Не зная откъде иде, от съседната стая или от моравата. Исках да те питам не си ли чула нещо подобно.

– Не. Навярно свирят тия противни цигани.

– Твърде е възможно. Но ми е чудно, че не си чула.

– Аз спя по-дълбоко от тебе.

– Е, във всеки случай това са празни работи – с усмивка каза тя, затвори вратата и скоро след това чух как щракна ключът в ключалката на нейната стая.

– Вие винаги ли се заключвате нощем?

– Винаги.

– Защо?

– Струва ми се, казах, че докторът има павиан и пантера. Чувстваме се в безопасност само когато се заключим.

– Моля, продължете разказа си.

– В онази нощ аз не можах да заспя. Смътно предчувствие за някакво нещастие обхвана душата ми. Аз и сестра ми бяхме близначки и вие

знаете какви тънки нишки свързват такива близки същества. Нощта беше бурна. Вятърът виеше в градината, а дъждът удряше в прозорците. И изведнъж, сред шума на бурята, се раздаде отчаян женски вик, пълен с ужас. Познах гласа на сестра си, скочих от постелята, загърнах се с шала и изтичах в коридора. Когато отворих вратата, чух тихото свирене, за което говореше сестра ми, и след това звук – като че ли от падането на някакъв металически предмет. Затичах се по коридора. Вратата на сестра ми беше отворена и полака се клатеше на резетата. Аз я гледах с ужас, без да зная какво ще стане. При светлината на лампата видях на прага сестра си с, бледо от ужас лице и с протегнати ръце. Тя се клатушкеше като пияна. Хвърлих се към нея, хванах ръцете ѝ, но в тази минута коленете ѝ се подкосиха и тя падна на пода, като се гърчеше сякаш от непоносима болка. Отначало помислих, че няма да ме познае, но когато се наведох над нея, тя извика с глас, който никога няма да забравя: „О, Боже мой, Елън. Това беше лента. Пъстра лента!“ Искаше да каже нещо, показвайки към стаята на доктора, но изведнъж започна да се гърчи и не можа да проговори нито дума. Аз се затичах по коридора и започнах да викам баща ни. Той излезе бързо от стаята си по халат. Когато дойде при сестра ми, тя беше в безсъзнание, той ѝ даде ракия, изпрати за доктор, но всичко беше напразно – тя умря, без да дойде в съзнание. Така почина моята сестра.

– За минутка – каза Холмс. – Уверена ли сте, че чухте свиркане и металически звук? Можете ли да се закълнете в това?

– Същото ме попита и следователят. У мене остана само впечатление, че съм чула тия звуци, но може би се мамя, защото тогава имаше страшна буря.

– Облечена ли беше вашата сестра?

– Беше по нощница. В дясната си ръка държеше обгоряла клечка кибрит, а в лявата – кутия от кибрит. Това показва, че тя е палила огън, когато е чула шума.

– Това е доста важно. Е, а какво казва следователят?

– Той разследва внимателно случая, защото характерът и животът на доктор Ройлот бяха добре известни в цялото графство, но не можа да открие причините за смъртта на сестра ми. Аз казах, че вратата е била заключена отвътре, а прозорците се затваряха със стари капаци с жезла. Огледах внимателно стените и пода, но те се оказаха напълно здрави. Коминът на печката е широк, но в него има решетки. По всичко личи, че сестра ми е била самичка, когато я е постигнала смъртта. Освен това по тялото и не откриха никакви белези от насилие.

- А нещо отровно?
- Докторите я прегледаха, но нищо не намериха.
- Според вас от какво е умряла нещастната?
- Уверена съм, че е умряла от страх и нервно сътресение, но не мога да си представя какво я е изплашило така силно.
- Циганите бяха ли тогава близо до къщата?
- Да, те почти винаги са наблизко в околността.
- А как мислите, какво може да означават думите „лента“, „пъстра лента?“

– Понякога ми се струва, че това е било просто бълнуване, но понякога мисля, че то значи и шайка¹ и може би се отнасяха за същите тия цигани. Не мога само да си обясня странното прилагателно „пъстра.“ Ако то се отнася за циганите, може би е затова, че техните жени носят пъстри забрадки.

Холмс поклати глава с вид на човек, съвсем несъгласен със заключението на госпожица Стоунър.

– Тази работа е много тъмна – продума той. – Продължете, моля ви.

– Оттогава изминаха две години и животът ми стана още по-еднообразен и тежък. Преди месец един добър приятел, когото познавам от няколко години, ми направи предложение. Пърси Армитиаж, вторият син на господин Армитиаж от Крей Ултър, близо до Ридинг. Баща ми няма нищо против моето омъжване и ние ще се венчаем през пролетта. Преди два дни в западната част на къщата започнаха ремонт, стената на моята стая беше така надупчена, че трябваше да се преместя в стаята, където умря сестра ми, и да спя на нейния креват. Представете си моя ужас, когато снощи, както си лежах в постелката и си мислех за ужасната участ на сестра ми, изведнъж дочух същото изсвирване, което беше предвестник на нейната смърт. Скочих от кревата, запалих лампата, но в стаята нямаше нищо. Бях силно потресена, за да легна да спя. Облякох се и щом се разсъмна, слязох тихо долу, наех кола от хотел „Корона“, който хотел се намира срещу нас, и се отправих в Летърхед, откъдето пристигнах тук с едничката цел: да ви видя и да се посъветвам с вас.

– И умно постъпихте – каза моят приятел. – Но всичко ли ни разказахте?

– Да, всичко.

– Госпожице Стоунър, вие не ни разказахте всичко. Вие щадите вашия баща.

---

1. Band (англ.) – означава и лента, и шайка. – Б. пр.

– Какво искате да кажете?

Вместо отговор, той отмахна черната дантела, пришита към ръкава на госпожица Стоунър. Върху бялата ръка личаха пет сини петна, следи от пет пръста.

– С вас се отнасят много жестоко – каза Холмс.

– Той е жесток човек – рече тя – и може би сам не съзнава своята сила.

Настъпи дълго мълчание. Холмс беше отпуснал глава на ръката си и втренчено гледаше огъня.

– Тази работа е много тъмна – продума той. – Трябва да зная много подробности, преди да реша какво да предприема. А между това не бива да губя нито минута. Ако отидем сега в Сток Морен, ще можем ли да разгледаме тези стаи без знанието на баща ви?

– Той казваше, че днес ще отиде в града по някаква важна работа. Навярно няма да бъде вкъщи през целия ден. Икономката ни е стара и глупава. Лесно ще я отстраня.

– Превъзходно. Вие нали нямате нищо против пътуването, Уотсън?

– Не!

– Тогава ще отидем двамата. А вие, госпожице, какво мислите да правите?

– Искам да се възползувам от идването си в града и да свърша някои работи. Но ще се върна вкъщи в дванадесет часа, за да ви посрещна.

– Чакайте ни скоро след обедата. И аз самият имам работа. Няма ли да останете да закусим?

– Не, трябва да си ходя. На душата ми стана по-леко, след като ви разказах всичко. Ще ви чакам след обедата.

Тя спусна своя гъст черен воал и излезе от стаята.

– Какво мислите за всичко това, Уотсън? – попита Шерлок Холмс, като се облегна в стола си.

– Според мене това е тъмна и страшна работа!

– Да, доста тъмна и страшна.

– Но, ако госпожица Стоунър не греши, като казва, че подът и стените са здрави, а през вратата, прозореца и комина е невъзможно да се проникне в стаята, несъмнено сестра ѝ е била сама, когато с нея се е случило нещо тайнствено, което е причинило смъртта ѝ.

– Какво ли означават тия нощни подсвирвания и странните думи на умиращата?

– Не мога да си представя.

– Ако съпоставим всичко – свиренето през нощта, присъствието на

циганите, ползващи се с особеното благоволение на стария доктор, факта, че докторът е заинтересован да не се омъжи неговата доведена дъщеря, последните й думи за „шайката“ и най-после – разказът на Елън Стоунър за металическия звук, чул от нея (може би това е бил шумът от болта, с който се затварят капациите) – имаме големи основания да предполагаме, че тук именно трябва да търсим разгадката на тайната.

– Но какво са правила циганите?

– Не мога да си представя.

– Могат да се намерят много възражения срещу тая теория.

– Знам. Затова отиваме днес в Сток Морен. Искам да разбера доколко са верни тия предположения. Но какво е това, дявол да го вземе?

Вратата на стаята неочаквано се отвори и на вратата се появи човек с огромен ръст. Облеклото му представляваше някакво странно съчетание: черен цилиндър, дълго палто, високи гамаши и камшик в ръката. Той беше така висок, че досегна с шапката си горния праг на вратата, и така широкоплещест, че заприщи цялата врата. Неговото пълно лице, цялото набраздено от бръчки, беше загоряло от палещото слънце на Индия. Той гледаше ту мене, ту Холмс със своите хлътнали зловни очи. Тия очи и тънкият нос му придаваха вид на хищна птица.

– Кой от вас е Холмс? – попита нечаканият гост.

– Аз, господине. Вие имате предимство пред мене, защото аз не знам вашето име – спокойно отвърна моят другар.

– Аз съм доктор Гримсби Ройлот от Сток Морен.

– А-ха! Седнете, моля ви се, докторе – любезно каза Холмс.

– В никакъв случай. Тук е била моята доведена дъщеря. Аз я проследих. Какво ви каза тя?

– Времето е малко студено за сезона – забеляза Холмс.

– Какво ви каза тя? – бясно изкряска старецът.

– Но аз чувах, че минзухарите вече цъфтят – невъзмутимо продължи Холмс.

– А, вие искате да се отървете от мене, нали? – каза посетителят, като направи крачка напред и размаха камшика си. – Аз ви зная, негоднико! Много съм чувал за вас. Вие сте хитрецът Холмс!

Моят другар се усмихна.

– Раздорникът Холмс.

Усмивката се разля по лицето на Холмс.

– Холмс детективът.

Холмс се разсмя високо.

– Това е извънредно интересно – продума той. – Моля, след като

излезете, затворете вратата, защото много духа.

– Ще си отида, след като ви кажа това, за което съм дошъл. Не смейте да се месите в моите работи. Аз зная, че госпожица Стоунър е била тук... аз я следих! Шегите с мене са опасни. Знайте това!

Той пристъпи една крачка, хвана ръжена и го прегъна със своите грамадни загорели ръце.

– Гледайте да не попаднете в ръцете ми – каза той. След това хвърли прегънатия ръжен и излезе от стаята.

– Много любезен и мил господин – весело каза Холмс. – Не мога да се сравнявам с него по обем, но ако беше останал, щях да му покажа, че не му отстъпвам много по сила.

Той вдигна извития ръжен и веднага го изправи.

– Представете си каква дързост! Бъркат ме с полицията! Но тоя случай само увеличава желанието ми за работа. Надявам се, че малката госпожица няма да пострада от своята непредпазливост. А сега, Уотсън, да закусим. После аз ще отида да направя няколко справки.

Шерлок Холмс се върна вкъщи около един часа след обяд. В ръката си носеше син лист хартия, цял изписан с бележки и цифри.

– Видях завещанието на покойната му жена – каза той. – За да определя значението на това завещание, трябваше да се справя със сегашната стойност на ценните книжа на покойната. Общият приход по време на смъртта ѝ е достигал почти до 1100 фунта стерлинги, а сега, поради понижаване на селскостопанските цени, той е спаднал до 750. Щом се омъжи, всяка от дъщерите има право на 250 фунта. Ясно е, че ако и двете се омъжат, на нашия мил познайник ще остане само една трета част; положението му ще се влоши дори само ако една от дъщерите се омъжи. Ненаправно изгубих тая сутрин, защото се убедих, че той има сериозни мотиви да пречи за брака на своите доведени дъщери. Не трябва да се бавим, Уотсън – старикът вече узна, че се интересуваме от тая работа. Ако сте готов, да пратим за файтон и да отидем на гарата. Вземете, моля ви се, револвера си – това е превъзходен аргумент срещу човек, който може да прави възли от ръжени. Освен револвер и патрони, май нищо повече не ни е нужно.

Влакът за Летърхед тъкмо тръгваше, когато дойдохме на гарата. Като пристигнахме, наехме от хотела един файтон и изминахме четирипет мили през живописна местност. Денят беше чудесен; слънцето ярко светеше; по небето се виждаха само няколко прозрачни облачета. По дърветата и храстите се показваха първите зелени листца. Във въздуха се носеше приятната миризма на влажна земя. Това пробуждане на

пролетта беше в странен контраст с ужасната работа, по която пътувахме. Холмс седеше, скръстил ръце, с нахлупена шапка, очевидно потънал в дълбок размисъл. Изведнъж повдигна глава, удари ме по рамото и посочи към ливадите.

– Погледнете! – каза той.

По склоновете на хълма се простираше гъст парк. През клоните на дърветата се виждаха очертанятия на много стара къща.

– Сток Морен ли е това? – попита Холмс.

– Да, господине, това е къщата на доктор Гримсби Ройлот – отговори файтонджията.

– Струва ми се, че там, дето отиваме, нещо се строи – продължи Холмс.

– Там е селото – каза файтонджията, като сочеше към покривите, които се виждаха вляво. – А ако ви трябва къщата, за по-бързо тръгнете по тоя път, след това по пътеката в полето. Ето там, където върви госпожицата.

– Това навярно е госпожица Стоунър – каза Холмс, като вдигна ръка над очите си. – Да, по-добре ще бъде да отидем по този път.

Слязохме от колата и се разплатихме с файтонджията, който потегли обратно за Летърхед.

– Нека мисли тоя приятел, че сме архитекти или че сме дошли по някаква делова работа. Да не приказваме излишни неща... Здравейте, госпожице Стоунър! Както виждате, ние си съдържахме думата.

Клиентката ни се втурна насреща със сияещо от радост лице.

– Аз ви чаках с нетърпение – каза тя, като горещо се ръкуваше. – Всичко се нареди чудесно. Доктор Ройлот е отпътувал за града и навярно до довечера няма да се върне.

– Ние имяхме удоволствието да се запознаем с него – каза Холмс и накратко разказа за посещението на доктор Ройлот.

Госпожица Стоунър побледня като смъртник.

– Боже мой! Значи той ме е следил?

– Очевидно.

– Той е толкова хитър, че човек не знае как да се скрие от него. Какво ли ще каже, като се върне?

– Нека се пази; ще се намерят хора, по-хитри от него. Тая нощ вие трябва да се заключите в стаята си. Ако той ви се заканва, ще ви изпратим при леля ви в Хароу. А сега трябва да се възползуваме от удобното време. Заведете ни, моля ви се, в стаите.

Къщата беше построена от сив камък, обрасъл с мъх. Имаше две

крила отстрани, които напомняха клещите на морски рак. В едното крило прозорците бяха строшени и заковани с дъски; на места покривът беше срутен. Средната част на къщата беше в сравнително по-добро състояние. Дясното крило изглеждаше по-ново: по прозорците имаше пердета, от комините излизаше синкав дим. Всичко показваше, че тук живеят хора. До стената имаше скеля, но от работници не се виждаше и следа. Холмс полека се разхождаше по неизчистената морава и внимателно разглеждаше прозорците.

– Навярно това е прозорецът на стаята, в която сте спали по-рано – каза той. – Предният е от спалнята на вашата сестра, а другият – на доктор Ройлот.

– Съвсем вярно. Сега аз спя в средната стая.

– Да, заради ремонта. Но тая стена, струва ми се, няма особена нужда от поправка.

– Съвсем няма нужда. Аз мисля, че това е просто предлог, за да ме заставят да се преместя в другата стая.

– А! Това има голямо значение. В това крило има коридор, с който са свързани и трите стаи. Има ли там прозорци?

– Да, но са много малки и съвсем тесни, за да може да се мине през тях.

– Тъй като вие и двете сте се заключвали нощно време, от тази страна е било невъзможно да се влезе в стаите ви. Бъдете така добра, влезте във вашата стая и затворете капациите.

Госпожица Стоунър изпълни желанието му. Холмс положи всички усилия, за да отвори капациите отвън, но не успя. Нямаше дори цепнатина, в която би могъл да се вмъкне нож, за да се повдигне желязото. Той разгледа с лупа всички резета: те излязоха напълно здрави.

– Хм! – продума той в недоумение, като се почесваше под брадата. – Моята хипотеза не се оправдава. Невъзможно е да се промъкне човек през прозореца, когато капациите са затворени. Да видим, няма ли нещо вътре в къщата.

Малка странична врата водеше към измазан бял коридор, на който излизаха и трите спални. Холмс се отказа да разглежда третата стая и ние направо влязохме в средната, където спеше сега госпожица Стоунър и където бе умряла сестра ѝ. Това беше малка стаичка с нисък таван и печка от ония, които се срещат в стари селски къщи. В един ъгъл имаше скрин, в друг – тесен креват, покрит с бяла покривка, наляво до прозореца се виждаше тоалетна масичка. Два стола и навилтонски килим довършваха скромната покъщнина. Корнизите по стените бяха от тъмно

дърво, толкова старо и обезцветено, че сигурно съществуваша от самото построяване на къщата. Холмс постави в ъгъла един стол и внимателно започна да разглежда всичко наоколо.

– Къде звъни тоя звънец? – попита той, като показваше дебелия шнур, висящ над постелята, така че краят му се опираше във възглавницата.

– В стаята на икономката.

– Той е по-нов от останалите неща в тази стая.

– Да, този звънец прекараха едва преди две години.

– Навярно сестра ви е искала това?

– Не, тя никога не го е използвала. Все сами трябваше да вършим всичко.

– Тогава защо ли е било нужно да го прокарвате? Позволете да разгледам пода.

Той легна върху пода, започна бързо да пълзи назад и напред, като разглеждаше внимателно с лупата цепнатините между дъските. Разгледа също така и первазите по стените, след това дойде до кревата и грижливо разгледа него и стената. Най-сетне силно дръпна шнура.

– Не звъни – продума той.

– Как така не звъни?

– Дори не е съединен с жицата. Това е много интересно. Вижте, той е прикрепен към куката над отвора на вентилатора.

– Колко глупаво. Аз и не съм забелязала това.

– Много странно – мърмореше Холмс, като дърпаше шнура. – В тая стая изобщо има много странности. Например какъв глупак е бил тоя, който е поставил вентилатора! Защо е трябвало да се прекарва от едната стая в другата, когато е могло да се постави така, че да излиза навън?

– Вентилаторът също е поставен наскоро – каза госпожица Стоунър.

– По същото време, когато и звънецът, нали? – забеляза Холмс.

– Да, по това време изобщо направиха няколко поправки.

– Много интересно! Звънци, които не звънят, вентилатори, които не проветряват. С ваше позволение, госпожице Стоунър, да отидем в другата стая.

Спалнята на доктор Гримсби Ройлот беше по-голяма от стаята на неговата доведена дъщеря, но също така просто бе наредена. Походен креват, малка дървена етажерка с книги – предимно технически, до кревата кресло, проста дървена маса до стената, кръгъл стол и голям железен шкаф – ето всичко, което ни се хвърли в очи. Холмс обиколи стаята

внимателно, като разглеждаше с най-голям интерес всички предмети.

– Какво има тук? – попита той, като почука шкафа.

– Тефтерите на баща ни.

– Виждали ли сте какво има?

– Погледнах само веднъж преди години. Помня, че имаше много книги.

– А котка няма ли?

– Не. Каква странна мисъл!

– Погледнете! – Той сне от шкафа паничка с мляко.

– Не, ние не държим котки. Но имаме пантера и павиан.

– Ах, да, разбира се, пантерата не е нищо друго освен голяма котка, но съмнявам се, че тя ще се задоволи с паничка мляко. Много ми се иска да си изясня едно нещо.

Той приклекна до дървения стол и внимателно разгледа седалището му.

– Благодаря ви. Това е достатъчно – каза той, като стана и постави лупата в джоба си. – Аха! Ето нещо много интересно.

Предметът, който привлече вниманието, му беше лежащият на кравата камшик, вързан като примка.

– Какво ще кажете, Уотсън?

– Най-обикновен камшик. Само че не разбирам защо е направена брънка в единия му край.

– Не е съвсем обикновен. Ах! Колко злини има по света, а най-лошо от всичко е, когато умен човек извършва престъпление. Достатъчно е това, което видях, госпожице Стоунър. Позволете да излезем сега на моравата.

Никога не бях виждал Холмс така тъжен и мрачен. Няколко пъти минахме мълчаливо по пътеката. Нито госпожица Стоунър, нито аз се решавахме да прекъснем мълчанието, докато сам Холмс на го наруши.

– Госпожице Стоунър – каза той, – необходимо е да постъпвате тъй, както ви съветвам.

– Ще изпълня всичко без възражения.

– Работата е доста сериозна, за да се колебаете. От вашето съгласие зависи може би животът ви.

– Аз съм във вашите ръце.

– Най-напред ние двамата, моят другар и аз, трябва да прекараме нощта във вашата стая!

Госпожица Стоунър и аз го погледнахме с учудване.

– Така трябва. Всичко ще ви обясня. Какво е това отгатък пътя?

Като че ли е селски хан.

– Да, това е „Корона“.

– Оттам се виждат вашите прозорци, нали?

– Разбира се.

– Когато се върне баща ви, кажете, че ви боли глава и идете в стаята си. А когато чуете, че си е легнал, отворете капациите, поставете лампата на прозореца – това ще бъде знак за нас, – съберете всичко, което ви трябва, и идете във вашата по-раншна стая. Без съмнение ще можете да прекарате там една нощ, въпреки ремонта.

– О, да, разбира се.

– Останалото оставете на нас.

– А какво ще правите вие?

– Ще прекараме нощта в стаята и ще узнаем причината за шума, който ви е изплашил.

– Струва ми се; че вие вече си съставихте мнение за тази работа, господин Холмс – каза госпожица Стоунър, като го хвана за ръка.

– Може би.

– Тогава, за Бога, кажете ми от какво умря сестра ми?

– Аз исках първо да събера по-ясни сведения.

– Поне кажете ми вярно ли е моето предположение, че е умряла от страх?

– Не, не мисля. Предполагам, че причината е била друга. А сега, госпожице Стоунър, ще трябва да ви оставим, защото ако се върне доктор Ройлот и ни види тук, нашето идване ще бъде съвсем безполезно. Сбогом. Бъдете твърда, ако изпълните това, което ви казах, можете да бъдете спокойна, че скоро ще отклоним заплашващата ви опасност.

Шерлок Холмс и аз лесно намерихме две стаи в „Корона“. Те бяха на долния етаж. От прозореца се виждаше вратата и обитаемото крило на Сток Морен. По здрач край нас мина доктор Гримсби Ройлот. Неговата грамадна фигура се очертаваше до тази на момчето, което караше коня. Момчето се позабави, докато отвори вратата, и ние чухме как докторът кряскаше с пресипнал глас и видяхме как бясно се заканваше с юмурици. Файтонът мина през вратата и след няколко минути зърнахме светлината на лампа, запалена в една от стаите.

– Вижте какво, Уотсън – каза Холмс, – наистина не знам дали да ви взема с мен тая вечер. Работата е опасна.

– Мога ли да ви бъда полезен?

– Вашето присъствие би било незаменимо.

– Тогава ще дойда с вас.

- Това е много мило от ваша страна.
- Вие говорите за опасности. Навярно забелязахте в тия стаи нещо, на което аз не обърнах внимание.
- Не, вие видяхте същото, което и аз. Само че аз направих повече изводи.
- Не видях нищо особено освен шнура на звънеца и не мога да си представя защо е прекаран тоя звънец.
- Вие видяхте и вентилатора, нали?
- Да, но нищо особено не забелязах. Отворът е толкова малък, че едва ли и мишка може да се промъкне през него.
- Аз знаех, че има вентилатор, преди още да пристигнем в Сток Морен.
- О, мили Холмс!
- Да, знаех. Спомнете си, госпожица Стоунър каза, че сестра й усещала миризмата от цигарите на доктор Ройлот. Това, разбира се, изведнъж ме наведе на мисълта, че между двете стаи трябва да има някаква връзка. Отворът е малък, иначе би го забелязал следователят. И аз реших, че това трябва да е вентилатор.
- Но какво лошо има в него?
- Е, поне има едно странно съвпадение. Пробива се отвор за вентилатор, прокарва се шнур и спящото в кревата си момиче умира.
- Не виждам никаква връзка.
- Вие нищо особено ли не забелязахте на кревата?
- Не.
- Той е закован за пода. Случвало ли ви се е да видите такъв креват?
- Не.
- Момичето не е могло да премести кревата си, то е трябвало да бъде винаги в едно и също положение спрямо вентилатора и връвта. Така трябва да наречем тоя шнур, защото той съвсем не е предназначен за звънеца.
- Холмс! – извиках аз. – Смътно се досещам за това, което загатвате. Ние дойдохме навреме, за да не допуснем едно ужасно, тънко замислено престъпление.
- Да, ужасно и тънко замислено. Ако един доктор извърши злодеяние, няма по-лош престъпник от него. Той притежава силни нерви и много знания. Палмър и Притгард стояха начело в своята професия. Този човек ги превъзхожда, но аз мисля, че ще успеем да го надхитрим. Тая нощ ще видим много ужасни неща. Но, за Бога, да запушим

спокойно и да помислим за по-весели работи.

Към девет часа светлината, мяркаща се сред дърветата, угасна и в къщата стана съвсем тъмно. Часовете минаваха бавно, когато изведнъж, тъкмо в единадесет часа, пред нас блесна ярка светлина.

– Това е знакът – каза Холмс, като скочи на крака.

Ние излязохме от хана, Холмс каза на стопанина, че отиваме при един познат и може би ще останем да ношуваме там. След една минута вече вървахме по тъмния път; студен вятър духаше в лицата ни и само жълтата светлина ни показваше пътя сред царуващата наоколо мъгла.

Да влезем в парка не беше трудно, защото стената, която го ограждаше, беше срутена на някои места. Като минахме между дърветата, стигнахме до моравата, прекосихме я и тъкмо се готвехме да се вмъкнем през прозореца, когато иззад група лаврови храсталаци изскочи някакво същество, прилично на отвратително грозно дете, хвърли се към моравата, сякаш разтърсвано от конвулсии, и бързо изчезна в тъмнината.

– Боже мой! – прошепнах аз. – Видяхте ли?

Холмс за миг се изплаши, също както и аз, и във вълнението си ми стисна силно ръката, след това тихо се размия и ми каза на ухото:

– Много мила къща! Това е павианът.

Аз съвсем бях забравил за любимците на доктор Ройлот. Може би и пантерата скоро щеше да се намери върху раменете ни. Признавам, че се почувствувах по-леко, когато изух обущата си по примера на Холмс и се промъкнах след него в стаята. Моят другар безшумно затвори капачите, сложи лампата на масата и обгърна с поглед цялата стая. После се доближи до мене и като сложи ръка на устата си, едва чуто прошепна:

– Най-малкият шум ще разруши всичките наши планове.

Аз утвърдително поклатих глава.

– Ще трябва да угасим лампата. Той ще види светлината през вентилатора.

Аз пак кимнах с глава.

– Гледайте да не заспите. Работата се отнася може би за живота ни. За всеки случай пригответе револвера. Аз ще седна на кревата, а вие на стола.

Извадих револвера и го сложих на масата.

Холмс донесе дълъг тънък бастун и го сложи до себе си на кревата заедно с кутийката кибрит и свещта. После той угаси лампата и ние останахме в тъмното.

Никога не ще забравя тая страшна нощ! Аз не чувах никакъв звук, нито дори дишането ни, а при това знаех, че Холмс е на няколко крачки

от мене и изпитва също такава нервна възбуда, както и аз. И най-малък лъч светлина не проникваше през затворените капаци; ние седяхме в пълна тъмнина. Отвън понякога долиташе крясъкът на нощна птица; веднъж около прозореца се чу някакъв вой, напомнящ мяукането на котка: очевидно пантерата се разхождаше на свобода. Отдалече се чуваше протяжното биене на църковен часовник, който отмерваше всеки четвърт час. Колко бавно вървеше времето между тия удари! Удари дванадесет, след това един, два, три, а ние все продължавахме да седим безмълвни, очакващи какво ще стане по-нататък.

Изведнъж във вентилатора се появи светлина. Тя веднага изчезна, но в стаята се разнесе силна миризма на горящо масло и разтопен метал. В съседната стая някой запали огън. Аз дочух тих шум и после всичко затихна, само миризмата стана още по-силна. Половин час седях и се ослушвах. Изведнъж се чу някакъв звук – тих и равномерен, напомнящ тихото съскане на струя пара, излизаща от казан. В тоя миг Холмс скочи от кревата, запали кибрит и започна бясно да удря шнура с бастуна.

– Виждате ли я, Уотсън – викаше той, – виждате ли?

Но аз нищо не виждах. Когато Холмс запали кибрита, чух тихо свирене, но очите ми бяха привикнали към тъмнината, затова неочакваната светлина ме заслепи и не можах да разбера защо той така ожесточено удряше по шнура. Обаче успях да видя, че лицето му беше смъртнобледо и изразяваше ужас и отвращение.

Холмс престана да шиба шнура и гледаше към вентилатора, когато изведнъж в безмълвието на нощта се разнесе ужасен вик. Той ставаше все по-силен и по-силен. Стрдание, страх и гняв – всички тези чувства се смесваха в тоя вик. Казват, че го чули в селото и дори в отдалечената къща на свещеника. Ние истинахме от ужас и мълчаливо се гледахме, докато не замряха отделните викове и в стаята се въздвори предишната тишина.

– Какво значи това? – задъхано проговорих аз.

– Значи, че всичко е свършено – отвърна Холмс. – И може би така е по-добре. Вземете револвера и да отидем в стаята на доктор Ройлот.

Лицето му беше сериозно, той запали лампата и тръгна по коридора. Почука два пъти на вратата. Отговор не последва. Тогава той натисна бравата и влезе, а след него и аз с револвер в ръка.

Страшно зрелище се представи пред очите ни. На масата имаше фенер с полуотворена вратичка. Светлината му падаше върху разтворения шкаф. До масата, на дървения стол седеше доктор Гримсби Ройлот със сив халат, изпод който се подаваха босите му крака, обути с турски

чехли. На коленете му лежеше примката, която бяхме видели сутринта. Той седеше, вдигнал глава и устремил страшен, неподвижен поглед в тавана. На челото му се виждаше страшна жълта лента с кафяви петна, плътно обхванала главата. Когато влязохме в стаята, той не се помръдна.

– Лентата, пъстрата лента – прошепна Холмс.

Аз пристъпих по-близо. Изведнъж страшното украшение върху главата на доктора се размърда и из косите му се показа главата на змия.

– Това е блатна змия, най-отровната змия в Индия – каза Холмс. – Той е умрял десет секунди след ухапването. Отмъщението стигна този жесток човек. Който копае яма другиму, сам пада в нея. Да поставим тая твар в нейното леговище, а след това да изпратим госпожица Стоунър на безопасно място и да извикаме полицията.

Той бързо взе камшика от колената на мъртвеца, улови главата на змията в примката и като изопна ръка, хвърли змията в железния шкаф и го затвори.

Такива бяха истинските обстоятелства около смъртта на доктор Гримсби Ройлот от Сток Морен. Няма да разказвам подробно как съобщихме тази новина на изплашеното момиче. Изпратихме го със сутрешния влак в Хароу при леля му. Официалното следствие установи, че докторът е умрял от невнимателното отнасяне със своята опасна любимка. Когато пътувахме обратно към Сток Морен, Шерлок Холмс ми разказа останалото.

– Аз бях тръгнал по съвсем лъжливи следи, мили Уотсън – каза той. – Виждате колко е опасно да се строят предположения, когато няма сигурни данни. Присъствието на циганите близо до къщата и думата „лента“, казана от нещастното момиче и разбрана погрешно от мене, ме наведоха на лъжливи следи. Очевидно когато е запалила кибрита, тя е успяла да види нещо, което ѝ е заприличало на лента. За свое оправдание мога да кажа само, че се отказах от първоначалното си предположение, след като видях, че обитателят на средната стая не е заплашен от опасност нито откъм прозореца, нито откъм вратата. Вентилаторът и шнурът от звънеца привлякоха вниманието ми. Откритието, че звънецът не звъни, а креватът е прикован за пода, възбуди у мене подозрението, че шнурът служи за мост на нещо, което минава през отвора и попада на кревата. Мисълта за змия изведнъж ми дойде наум, особено когато си спомних, че докторът е донесъл със себе си от Индия всякакви животни и гадина. Идеята да употреби отрова, недостъпна за химическо изследване, можеше да дойде именно на такъв умен и безсърдечен човек,

дълго живял в Изтока. Бързината, с която действа такава отрова, също тъй имаше своето предимство. Само много проникателният следовател би могъл да забележи две малки черни точки на мястото, където е ухапала змията. После аз си спомних за свиренето. С него той е викал змията преди разсъмване, за да не я видят. Навярно я е научил да се връща при него, като ѝ е давал мляко. Насочвал е змията към вентилатора, когато намирал за удобно, и е бил уверен, че тя ще се спусне по шнура в кревата. Може би цяла седмица е изминала, преди змията да ухапе момичето, но рано или късно то е трябвало да стане жертва на ужасния замисъл. Аз дойдох до тия изводи, преди да вляза в стаята на доктор Ройлот. Като разгледах стола му, се убедих, че той често се е качвал на него, сигурно с цел да стигне до вентилатора. Шкафът, паничката с млякото и примката на камшика напълно разсеяха всичките ми съмнения. Металическият звук, който е чула госпожица Стоунър, е бил сигурно от затварянето на шкафа. Вие знаете какво предприех по-нататък, когато се убедих в истинността на моите изводи. Аз, както без съмнение и вие, чух съскането на змията, запалих кибрит и я нападнах.

– И я прогонихте назад във вентилатора.

– А тя се хвърли върху своя стопанин. Някои от моите удари попаднаха в целта, събудиха злобата ѝ и тя се е хвърлила върху първия срещнат. По такъв начин аз съм косвено виновен за смъртта на доктор Ройлот, но не бих казал, че от това съвестта ми е пострадала много.

КРАЙ

© 1992 Д. Симидов, превод от английски

Arthur Conan Doyle
The Adventure of the Speckled Band, 1892

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Артур Конан Дойл
МЕМОАРИТЕ НА ШЕРЛОК ХОЛМС
разкази
Том I

Arthur Conan Doyle
The Adventures of Sherlock Holmes
А. Атанасов, Д. Симидов, Л. Весов – преводачи, 1992 г.

Редактор Иванка Савова
Художник на илюстрацията на корицата Веселин Павлов
Художник-редактор Веселин Христов
Технически редактор Бонка Лукова
Коректори Надя Костуркова, Мая Поборникова-Ночева

Английска, I издание
Издателски № 3018
Формат 84/108/32
Печатни коли 17,00
Издателски коли 14,28
Излязла от печат на 30. IV. 1992 г.

Компютърен набор и монтаж ДФ „Христо Г. Данов“ – Пловдив
Печат ДФ „Полиграфия“ – Пловдив

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7291>]